

Безубов Д.О.,

доктор юридичних наук,
професор, академік Національної
академії вищої освіти України,
провідний науковий співробітник
відділу проблем державного
управління та адміністративного
права Інституту держави і права
імені В.М. Корецького НАН
України
(*м. Київ, Україна*)

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ НОРМАМИ АДМІНІСТРАТИВНОГО ПРАВА: ЦІННІСНИЙ ВИМІР

Функціонування системи національної безпеки в правовій площині держави має декілька основних напрямів – це головні завдання та мета, принципи та методи забезпечення такого функціонування, наукові та законодавчі основи і організаційно-управлінський напрям. У сукупності ці напрями функціонування становлять, на наш погляд, ціннісний вимір системи національної безпеки загалом. Галузевий елемент забезпечення функціонування системи національної безпеки включає галузі права (адміністративне, кримінальне, конституційне та ін.), що становлять наукову основу розробки.

З позицій системи національної безпеки потрібно виділити такі основні ціннісні категорії адміністративного права: 1) нормативно-правова цінність; 2) організаційно-управлінська цінність; 3) людиноорієнтована цінність; 4) науково-теоретична цінність.

Нормативно-правова цінність адміністративного права в системі національної безпеки визначається достатнім високим рівнем впливу норм адміністративного права на стан національної безпеки, його фактичний стан та проміжні результати моніторингу стану суспільного середовища на рівень безпеки всіх напрямів діяльності держави. Ця цінність розкриває та дає напрями удосконалення категорії «адміністративний механізм забезпечення національної безпеки», тобто сукупності адміністративних методів, принципів, функцій та повноважень органів виконавчої влади щодо забезпечення національної безпеки, з урахуванням специфіки адміністративного законодавства. Така цінність має декілька основних складових: а) джерела права в сфері національної безпеки – це сукупність нормативних актів та напрямів їх удосконалення (наприклад, прийняття Кодексу національної безпеки); б) правові форми державного управління – тобто надання компетенцій органам виконавчої влади щодо примусових механізмів забезпечення національної безпеки.

Організаційно-управлінська цінність адміністративного права в системі національної безпеки визначається через повноваження та компетенції

окремих органів виконавчої влади та їх посадових осіб щодо можливості впливу на стан національної безпеки. Одним із ключових елементів цієї цінності є визначення категорії «управлінське рішення» як встановлене законодавством право на прийняття певних умов та вимог посадовою особою органу виконавчої влади в сфері забезпечення функціонування системи національної безпеки. Цей вид цінності має три основних складових, що гарантують ефективність забезпечення діяльності органів виконавчої влади в сфері національної безпеки: а) компетенції – надані повноваження в сфері державного управління щодо забезпечення національної безпеки; б) ефективність – один із ключових вимірів діяльності органів виконавчої влади; в) адміністративний розсуд – тобто ефективне забезпечення системи національної безпеки через можливість оперативного управління та втручання в суспільні відносини певного компетентного органу виконавчої влади.

Людиноорієнтована цінність адміністративного права в системі національної безпеки полягає, на наш погляд, у створенні дієвих адміністративних механізмів контролю за діяльністю органів виконавчої влади на предмет законності прийнятих управлінських рішень та ймовірності захисту порушених прав і свобод людини і громадянина. Через цю цінність відбувається формування та розвиток «концепції цінності адміністративного права» як забезпечення прав і свобод людини та громадянина в системі національної безпеки, формування адміністративної правосвідомості та виховання людини та громадянина в дусі дотримання законів, поваги до правил співжиття, формування національної ідентичності, належності та патріотизму. Цей вид цінності, на наш погляд, має дві складових: а) особистісна – тобто додержання режиму законності стосовно людини та громадянина, в тому числі в заходах адміністративного примусу; б) суспільна (соціальна) – обов'язкова спрямованість діяльності органів виконавчої влади з метою загального суспільного блага та безпеки суспільного середовища.

Науково-теоретична цінність адміністративного права в системі національної безпеки полягає у прикладному значенні науки адміністративного права для розробок у сфері національної безпеки, створенні нових механізмів адміністративного контролю, апробацій прикладного характеру, вивченні та систематизації нормативного матеріалу, створенні можливостей для усунення колізій і суперечностей у законодавстві сфери національної безпеки. У контексті цього вважаємо, що основними категоріями є «законодавчі впливи» та «система забезпечення ефективності управлінських рішень». Законодавчі впливи – це формування процедур розробки та прийняття нормативних актів у сфері забезпечення системи національної безпеки, що передбачають наявність політичної та соціальної складової. Ефективність управлінських рішень – це теорія дослідження ефектів прийнятих рішень у сфері забезпечення системи національної безпеки на доктринальному рівні та формування відповідних процедур компенсаційного або пільгового характеру.

В висновках зазначимо, що загальні цінності адміністративного права в системі національної безпеки мають декілька основних напрямів: перший

напрям – науково-правовий, який охоплює проблему формування та функціонування системи національної безпеки з позицій класичного адміністративного права; другий напрям – організаційно-управлінський, що охоплює дослідження питань компетенції та якості управлінських рішень та їх впливу на стан забезпечення системи національної безпеки; третій напрям – суспільний та соціальний, тобто вимірювання рівнів впливу норм адміністративного права на стан системи національної безпеки.

Напрями розвитку системи національної безпеки визначають вектори розвитку адміністративного права і навпаки. Ці напрями продукують виникнення соціального та особистісного простору адміністративного права в системі національної безпеки.